

ВИКОРИСТАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ МЕРЕЖЕВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО КОМПЛЕКТУВАННЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ФОНДІВ¹

В статті розглядаються глобальні комп'ютерні мережі за допомогою яких поповнюються та комплектуються бібліотечні фонди. Особлива увага приділяється інтернету, який надає нові можливості для розвитку сучасних бібліотечних технологій.

Ключові слова: бібліотека, інтернет, електронні документи.

Использование глобальных сетевых технологий для эффективного комплектования библиотечных фондов

166 — *В статье рассматриваются глобальные компьютерные сети с помощью которых пополняются и комплектуются библиотечные фонды. Особое внимание уделяется интернету, который предоставляет новые возможности для развития современных библиотечных технологий.*

Ключевые слова: библиотека, интернет, электронные документы.

Use of global network technologies for efficient acquisition of library funds

In the article the global computer network by which supplemented and completed holdings. Particular attention is paid to the Internet, providing new opportunities for the development of process technology library.

Keywords: library, internet, electronic documents.

Бібліотеки відіграють надзвичайно важливу роль у сучасному інформаційному суспільстві. Новітні інформаційні технології у сучасних бібліотеках надають можливість значно полегшити та розширити цей шлях, зокрема, за допомогою доступу до бібліографічних

¹ Для цитування: Губата Р. Використання глобальних мережеских технологій для ефективного комплектування бібліотечних фондів // Медіафорум : аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент: збірка наукових праць. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2017. Том 5. С. 166-170.

ресурсів через мережу інтернет та розміщення їх на веб-сторінці бібліотеки.

Глобальні комп'ютерні мережі або те, що в сукупності називається інтернет, займають все більш значуще місце в практиці роботи українських бібліотек. Їх використання змушує багато в чому по-іншому поглянути на всі бібліотечні процеси, в тому числі на блок довідково-бібліографічної роботи.

Інтернет – глобальна мережа, що об'єднує 100 тис. локальних, корпоративних і відомчих мереж, 10 млн. комп'ютерів і 100 млн. користувачів. Інтернет не має організаційної структури і керівних органів (як і всесвітня телефонна мережа), в основі його розвитку – економічна доцільність. Комерційні фірми створюють інтернет-сервери для рекламування власної продукції, некомерційні організації для інформування суспільства про свою діяльність. Книгозбірні завдяки глобальним комп'ютерним мережам мають змогу трансформуватися в «бібліотеки без стін» і втілити в життя задуми бібліотекознавців [3, С. 26-27].

167

Освоєння бібліотеками глобальних мережевих технологій припускає два взаємопов'язані напрями:

- використання віддалених зовнішніх ресурсів;
- надання власних ресурсів для зовнішніх користувачів.

Перший напрямок передбачає введення в ужиток бібліографічної і довідкової діяльності бібліотеки всього інформаційного різноманіття інтернету. Підключення до інтернету по суті означає появу в бібліотеці віртуального довідково-бібліографічного апарату (далі ВСБА), що володіє гігантським потенціалом.

На початковому етапі освоєння мережевих ресурсів найбільш ефективним є звернення до електронних каталогів бібліотек. На жаль вітчизняні бібліотеки, за рідкісним винятком, поки не представили свої каталоги в мережах. Але отримуючи доступ до інтернету, будь-яка українська бібліотека автоматично забезпечує для себе доступ до електронних каталогів бібліотек багатьох країн світу, одночасно розширюючи свої бібліографічні ресурси до грандіозних масштабів, стаючи по суті володарем всесвітнього бібліографічного репертуару книг. На сьогоднішній день через інтернет можна отримати доступ більш ніж до 500 бібліотечних каталогів по всьому світу [4, С. 105-111].

Для бібліотек найосвоєнішим сервісом інтернет є електронна пошта (E-mail). Вона використовується для оперативного обміну поточною кореспонденцією, бібліографічними списками, а також при електронній доставці документів (електронних копій статей, розділів книг тощо). Водночас електронна пошта є і найбільш «небезпечним» для пересічних користувачів видом послуг Інтернет, оскільки разом з листами можна отримати комп'ютерні віруси. Останні найчастіше розповсюджуються з текстовими файлами, що мають розширення DOC. Для запобігання цьому листи, підготовлені в текстовому редакторі Word, перед відправкою абоненту слід записати на диск чи дискету з використанням опції «Тільки текст». На жаль, в Україні значна кількість поточної кореспонденції розсилається електронною поштою без виконання цієї простої операції [3, С. 26-27].

168

Інтернет надає нові можливості для розвитку всіх процесів бібліотечної технології. Почнемо з комплектування фондів книгозбірень. Вбачається три взаємодоповнюючих напрями оптимізації комплектування на основі інтернет. Перший, найпростіший з них полягає в активізації використання електронної пошти при проведенні державного і міжнародного книгообміну. Для цього, насамперед, потрібно відпрацювати механізми сітьового взаємоінформування українських книгозбірень про наявні списки документів, запропонованих для книгообміну. На основі цього засобами тієї ж електронної пошти можна оперативно узгоджувати з партнерами книгообмінні операції. Другий напрям використання інтернет при комплектуванні бібліотечних фондів полягає в залученні онлайн-технологій. Сьогодні міжнародні передплатні агенції та книготорговельні організації, що здійснюють комплексне обслуговування книгозбірень, мають автоматизовані банки даних з інформацією про книги і журнали, які можуть бути надані бібліотекам. Замовлення наявних у цих банках даних документів і оперативний контроль ходу виконання замовлень здійснюється, як правило, через інтернет. Однак така технологія комплектування передбачає адекватну оперативність фінансових розрахунків зі сторони українських бібліотек, що в умовах економічних негараздів сьогодення є проблематичним. Реальнішим є третій напрям використання можливостей інтернет при формуванні інформаційних ресурсів книгозбірень. На серверах інтернет вже накопичена значна кількість загальнодоступних комп'ютерних файлів первинних документів. Це, зокрема, матеріали IFLA, бібліотечні

стандарти, власні публікації книгозбірень, ряд електронних версій книг і журналів тощо.

Отримання потрібних файлів з цими документами по каналах інтернет потребує лише часу і незначних витрат на «транспортні» послуги [1, С. 22-25].

Віддаленим абонентам електронні каталоги книгозбірень дозволяють лише встановити наявність потрібних їм документів. Читачам же досить часто забезпечується можливість замовлення першоджерел з книгосховищ у телекомунікаційному режимі шляхом передавання читацьких вимог безпосередньо з робочих місць науковців і фахівців у науково-дослідних установах та вишах на пункти прийому цих вимог у бібліотеках. Така технологія дає змогу виключити витрати часу читача на чекання доставки замовлених першоджерел з книгосховища (до приїзду читача в бібліотеку вони вже знаходяться на бронеполіцях) і зібрати статистичні дані про обіг документів для подальшого коригування топології зберігання фондів (передавання профільних для бібліотеки видань, що користуються найбільшим попитом, з книгосховища до зони оперативного обслуговування) [2, С. 11-13].

Бібліотеки, які мають доступ до інтернет-ресурсів, підфонд електронних документів складається з двох частин:

- перша – це сукупність документів, що є в наявності в бібліотеці (розташовані на її веб-сайті, або у масиві компакт-дисків);
- друга частина – документи, що функціонують поза межами бібліотеки на віддалених сайтах інтернет, але на певних умовах надаються в користування її абонентам.

Формування фонду електронних документів – це нова бібліотечна технологія. Основна відмінність від традиційної технології формування фондів пов'язана зі специфікою онлайн-документів – відсутністю окремого для кожного документа фізичного носія, новими джерелами комплектування (зокрема, з глобальної мережі інтернет) та шляхами надходжень (комп'ютерні мережі та засоби телекомунікаційного зв'язку), файловою структурою електронних документів тощо. Тому етапи та операції окремих процесів технологічного циклу формування фонду електронних документів відрізняються від традиційних бібліотечних процедур опрацювання вхідного документального потоку, зокрема друкованих видань. Але набір процесів залишається постійним [2, С. 11-13].

Отже, інтернет-ресурси надають великі можливості в організації ефективного комплектування бібліотечних фондів. Бібліотека, маючи вихід до цієї глобальної мережі, користується не тільки повнотекстовими базами даних, а й інформаційними ресурсами, спеціально призначеними для відбору, замовлення та придбання документів для бібліотечних фондів. Ці ресурси складаються зі спеціалізованих web-серверів для комплектаторів, онлайн-універсальних і спеціалізованих книжкових магазинів з анотованими каталогами видань і можливостями їх діалогових замовлень, серверів видавництв, книжкових дилерів і передплатних агентств, електронних версій вітчизняних та зарубіжних каталогів. Користування цими ресурсами надає відділу комплектування змогу оперативного перегляду великих обсягів інформації [5, С. 18-20].

Джерела та література:

- 170 — 1. Лівінська Н. Інтернет-технології в бібліотеці для дітей: нові можливості сприяння освіті/ Н. Лівінська //Бібліотечна планета. – 2004. – № 2. – С. 22-25.
2. Мартюшова О. Використання ресурсів Інтернету для ефективною інформаційної роботи/ О. Мартюшова //Бібліотечний форум України. – 2007. – № 2. – С. 11-13.
3. Новіцька Н. Навіщо бібліотеці інтернет? / Н. Новіцька //Світ дитячих бібліотек. – 2008. – № 2. – С. 26-27.
4. Слесаренко Л. С. Стратегія впровадження та розширення асортименту платних послуг в Рівненській ОУНБ/ Л. С. Слесаренко // Регіональна бібліотека в сучасному соціокультурному контексті. – Рівне, 2002. – С. 105-111.
5. Соляник А. WEB- видання, як об'єкт документопостачання бібліотечних фондів /А. Соляник // Вісник Книжкової палати. – 2002. – №2. – С.18-20.